

Igal

A megye legfiatalabb, sorban 16. városát termálfürdője tette, s teszi napjainkban is nevezetessé. A települést körbeölelő táj kiváló lehetőségeket teremt az ökoturizmus számára, de Külső-Somogy dombvidékének változatos felszíne, kedvező természetföldrajzi adottságai, termékeny talaja elsősorban a tradicionális mező- és erdőgazdasági művelés alapjául szolgál. A település a Kaposvárt Szántóddal összekötő közút mentén, a megyeszékhelytől 25 km-re található. A többi, hozzá közel eső város elérése hasonló távolságok megtételével jár, ebből fakadóan Igal várossá válna a térség közigazgatásának fejlődésében mérföldkönek számít. Mint körjegyzőségi székhely, a szomszédos Kazsok és Rákosi községek igazgatásának szervezője.

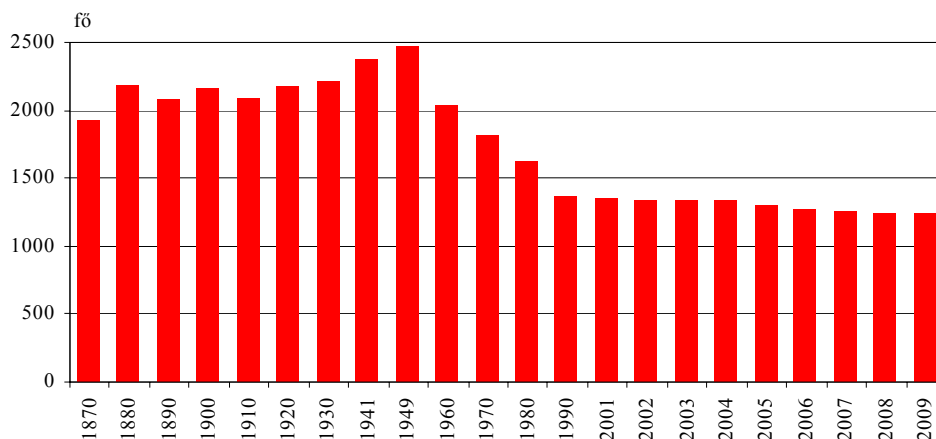
Igal története¹ a régmúltban gyökerezik, neve először 1193-ban, a János-lovagok számára kiadott levélben fordul elő. 1272-ben faluként adományozta a nádor a Nyulak szigetén élő apácáknak. 1686-ban hajdútelepülésnek minősítették, a környék török uralom alóli felszabadításában kivívott szerepéért. A Rákóczi-szabadságharc során (1707-ben) a császári csapatok elől menekülő Vak Bottyán generális súlyos vereséget szenvedett a községben. 1776-ban Igal mezőváros, 1910-től járási székhely lett. A múlt század harmincas éveiben tisztiorvosi hivatal, járásbíróház, főszolgabíróház, közjegyző, állampénztár, posta és gyógyszerár is működött Igalban. A két világháború között élénk volt a település kisipara és kereskedelme, híresek voltak állatvásárai. A szocializmus időszakában több tévész is szerveződött a faluban, közülük az Aranykalász meghatározó szerepet töltött be a foglalkoztatásban. A hazai földgáz- és kőolajmezők feltárására indított kutatások nyomán 1947-ben tört fel a 81 fokos termálvíz a település vásárterén felállított fúrókútból. Az analitikai vizsgálatok a 651 méter mélységből származó víz gyógyhatású összetételét igazolták. Elsősorban mozgásszervi, ízületi, urológiai, nőgyógyászati megbetegedések utókezelésében bizonyosodott be ez irányú alkalmassága. A nagyközség első fürdőmedencéi 1962-ben épültek, majd a következő évtizedekben tovább bővült a létesítmény. Jelenleg 4 termál-, 3 gyermek- és egy úszómedencével várja a megújult fürdő a pihenni és a gyógyulni vágyókat egész évben.

Népesség, népmozgalom

Igalban 2009. január 1-jén 1243 fő élt. Lélekszámát tekintve a legkisebb város a megyében, ugyanakkor 52. a somogyi települések teljes sorát tekintve. Lakosainak száma 1870-től jellemzően növekvő, egészen 1949-ig (az akkori census alkalmával 2467 személyt számláltak, 536-tal többet, mint 80 évvel korábban). A szocializmus időszakában – javarészt az iparosítási hullám hatására – számottevően csökkent a népesség, 40 év alatt mintegy 1100 fővel. Azóta mérséklődött a népességfogyás üteme.

¹ Forrás: Somogy megye kézikönyve, 1998.

A népesség számának alakulása, 1870–2009*

* 1960-ig jelenlét, 1970-től lakónépesség.

Az utóbbi, közel két évtizedben a településen a születések száma rendre elmaradt a halálozásokétól, s a jellemzően negatív vándorlási különbözet is hozzájárult a lassú népességvesztéshez. Az előbbi folyamatokkal összefüggésben a népesség korösszetétele is kedvezőtlenebbre fordult. 2001. január 1-jén a gyermekek (0–14 éves korcsoport) népességhez viszonyított aránya (17%) még kissé meghaladta a 64 évesnél idősebb „szépkorúak” részesedését (16%), azóta az utóbbiaké a magasabb. 1990 elején 100 gyermekre 98 idős ember jutott, 2009 elején már 138. A munkavégzés szempontjából aktív korú népességhez mérve a fiatal és az idős, „eltartott” generációk együttes rátája ezen időszakban 55-ről 48%-ra csökkent. A település népsűrűsége 2009 évkezdetkor 34 fő volt km²-enként, 19-cel kevesebb, mint a megyei átlag. A népesség iskolázottsága a két legutóbbi népszámlálás között eltelt 11 év során jelentős emelkedést mutatott. A számításba vont korcsoportokon belül az alap-, közép-, illetve felsőfokú végzettségük aránya Igalban 1990 kezdetén még a somogyi községekre jellemző átlagokhoz állt közelebb, mint a megye városainak átlagaihoz. A 2001. évre csökkent a városokhoz mért elmaradás (akkorra érte el a településen élők iskolázottsági szintje az 1990-es városi átlagot), és megnőtt a különbség a település és a községek mutatói között.

1. táblázat

A népesség iskolai végzettsége Somogy megyében

(százalék)

Megnevezés	A 15–X évesek közül legalább az általános iskola 8. osztályát elvégzők	A 18–X évesek közül legalább befejezett középiskolai végzettséggel rendelkezők	A 25–X évesek közül befejezett felsőfokú iskolával rendelkezők
	aránya		
	1990. január 1.		
A városok átlaga	82,6	34,1	11,7
Igal	69,6	20,7	7,8
A községek átlaga	66,0	13,7	3,8
	2001. február 1.		
A városok átlaga	91,3	42,0	14,1
Igal	86,9	30,3	10,4
A községek átlaga	81,8	19,7	4,9

Gazdasági helyzet

A népszámlálási adatsorok tanúsága szerint Igalban a népesség gazdasági aktivitása jelentős változásokon ment keresztül az utóbbi két évtizedben. A gazdaságilag aktív korú népesség száma mindössze 2%-kal mérséklődött 1990 és 2001 között, ugyanakkor a foglalkoztatottak száma egynegyedével csökkent. A legutóbbi népszámlálás idején 100 aktív keresőre 206 inaktív kereső és eltartott jutott, 55-tel több a városok átlagánál. 1990-ben ugyanezen mutató értéke Igalban még 139, a városokban 117 volt. Akkor a településen az aktív keresők 5%-a vallotta magát munkanélkülinek, egy évtizeddel később már 16%-uk. A munkaügyi hivatalokban bejelentkezett, regisztrált munkanélküliek év végén megfigyelt száma ugyanakkor árnyaltabb képet tükröz az álláskeresőkről. 1993–2001 között lépcsőzetesen csökkent a nyilvántartásokban a számuk, 2008-ra azonban ismét elérte a kiindulási szintet.

2001-ben a foglalkoztatottak többsége (több mint 61%-a) szolgáltatás jellegű ágazatokban dolgozott; az ipar, építőipar alkalmazta a foglalkoztatottak közel egynegyedét; a mezőgazdaság, vad-, erdő- és halgazdálkodás a 14%-át. Igal munkavállalóinak kötődése a mezőgazdasághoz ilyen értelemben már korántsem volt olyan szoros, mint évtizedekkel azt megelőzően, de tény, hogy többen éltek az agráriumból, mint a megye többi városában, ahol arányuk a 4%-ot sem érte el.

A településen 2008. december 31-én 216 vállalkozást regisztráltak. A lakosság vállalkozói aktivitását jelzi, hogy amíg a megye többi városában átlagosan 179 vállalkozás jutott ezer lakosra, új városunkban – az előbbiektől alig elmaradva – 173. Az igali regisztrált vállalkozások létszám szerinti összetétele sem tért el érdemben a városok átlagától. Közel egynegyed részük az önfoglalkoztató, míg közelítőleg háromnegyedük az 1–9 főt foglalkoztató kategóriába tartozott. Tíznel nagyobb létszámú, de 49 főnél kevesebbet foglalkoztató gazdasági szervezet mindössze 4 működött. Közéjük tartozott az önkormányzat, az Aranykalász mezőgazdasági szövetkezet utódja, az Igal-Agro Kft. és az Igal-Fürdő Kft. is. A legalább 50 főt foglalkoztató cégeket – a környék legjelentősebb foglalkoztatójaként – egyedül a Fornetti Kft. képviselte. A legtöbb vállalkozás nemzetgazdasági ág szerinti profilját tekintve a „mezőgazdaság, vad-, erdő- és halgazdálkodás” gazdasági ágba tartozott. Emellett a „kereskedelem, javítás”, valamint az „ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás” nemzetgazdasági ágba sorolt gazdasági szervezetek jelenléte volt meghatározó.

2. táblázat

A regisztrált vállalkozások száma főbb gazdasági ágak szerint, 2008. december 31.

Gazdasági ág	A regisztrált vállalkozások		
	száma	megoszlása, %	
		Igalban	Somogy városában
Összesen	216	100,0	100,0
Ebből:			
Mezőgazdaság, vad-, erdő-, halgazdálkodás	67	31,0	16,6
Ipar	3	1,4	3,9
Építőipar	19	8,8	5,0
Kereskedelem, javítás	25	11,6	12,7
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	41	19,0	19,2
Ingatlanügyletek, gazdasági szolgáltatás	39	18,1	26,7
Egyéb közösségi, személyi szolgáltatás	12	5,6	5,2

Igalban a vállalkozások 83%-át egyéni vállalkozásként tartották nyilván, arányuk Somogy többi városában 73%-ot tett ki.

Igalban 2008-ban 41 kiskereskedelmi üzlet és 28 vendéglátóhely rendelkezett működési engedéllyel. A megyeszékhely távolsága és különösen a fürdővendégek forgalomnövelő jelenléte a

bolthálózat sűrűségében is megmutatkozott. Az ezer lakosra jutó kiskereskedelmi egységek száma (33) meghaladta a megye (19), mi több, a városok átlagát is (26). A szaküzletek közül 10 élelmi-szert árusított, a vendéglátóhelyek közül 24 volt az éttermek, cukrászdák száma. Az üzletek, illetve vendéglátóhelyek több mint fele egyéni vállalkozás formájában működött. A város idegenforgalmát meghatározó termálfürdő kereskedelmi és magánszálláshelyek sokaságát élteti. A településen 2 szálloda, 3 panzió, egy-egy kemping, illetve ifjúsági szálló várja a pihenni vágyókat. Rajtuk kívül további 136 magánszemély folytat szállásadói tevékenységet. Utóbbiak 2008-ban összesen 980 vendéget fogadtak (13 564 vendégéjszakát produkálva), míg a kereskedelmi szállásokon együttesen 7111 vendégéjszaka teremődött az ott időző 1850 vendégnek köszönhetően.

Lakáshelyzet, infrastruktúra

Igal lakóingatlanainak összetétele a kisváros idegenforgalmi arculatát tükrözi. A 2001. évi népszámlálás alkalmával 569 lakást és 600 üdülőt tartottak nyilván a településen. A 100 lakásra és lakott üdülőre jutó lakók száma (271) – hasonlóan a többi városhoz (268) – kissé kedvezőbb volt a megyei átlagnál (280). A településen lévő lakások, lakott üdülők szobaszám szerinti megoszlása (egyharmad-egyharmad részük két-, illetve három szobával rendelkezett, további egynegyedük 4 vagy több szobás volt, és mindössze 6%-uk állt egy szobából) szintén a megye városaira jellemző átlagot mutatta, míg az ingatlanok 82 m²-es átlagos alapterülete kevéssel (5 m²) meghaladta azokét. A lakások más, jellemzően minőségi mutatói ezzel szemben arra utalnak, hogy a település az elmúlt 100 évben a megye városaitól eltérő fejlődési utat követett. Igal lakásállományának háromötöde 1960 előtt épült, míg a többi város esetében a lakások mindössze egyötöd része származik ezen időszakból. A városok megújulása, modernizációja 1960-tól vette kezdetét, s a folyamat egészen a '80-as évekig intenzíven folytatódott. Ennek során készült el a mai lakások kétharmad része. Igalban – a demográfiai változásokkal összhangban – ez alatt a három évtized alatt csak a lakásállomány egyharmada jött létre, így a település megőrizhette jellemzően egyszintes, családi házas küllemét. A népszámlálás idején a lakások és lakott üdülők számottevő hányada (39%) alacsony, félkomfortos vagy azt el nem érő kategóriákba tartozott, miközben a megye városaiban az ilyen ingatlanok aránya mindössze 11%-ot tett ki. A település 2001 óta 15 új lakással és 21 új üdülőegységgel bővült.

Napjainkban Igal közüzemi infrastruktúrájának legnagyobb hiányossága a közcsonna-hálózat részleges kiépítettsége. A közüzemi szennyvízcsatorna-hálózatra 2008-ban az igali lakások alig 19%-a volt csatlakoztatva, ez jóval alacsonyabb a megye városainak átlagánál (90%). Új városunk közüzemi ivóvízellátása teljes körű, és igen kedvező a rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakásállomány 95%-os aránya is. A vezetékesgáz-hálózat a lakások 83%-át (a többi város esetében 90%-át) látta el földgázzal.

Oktatás, kultúra, egészségügy, szociális ellátás

Igalban házi orvos és védőnő gondoskodik a lakosság alapszintű egészségügyi ellátásáról, emellett fogorvosi rendelő működik. Az orvosi ellátást a településen működő gyógyszerészeti teszi teljesebbé. A szociális problémák megoldásának jelentékeny része a helyi családsegítő és gyermekjóléti szolgálatára hárul. A 80 férőhellyel rendelkező óvoda körzeti feladatellátóként zímányi és büssüi tagintézményekkel is rendelkezik. 2008-ban Igalban a 70 óvodás gondozását, nevelését 7 főállású óvónő végezte. A városban a Batthyány Károly Körzeti Általános Iskola, valamint a Speciális Általános Iskola és Diákotthon a 2008. évben 317 iskolásnak, közülük 66 gyógypedagógiai oktatásban részt vevőnek biztosította a tanulás lehetőségét. A tanulók jelentős számban (213) a környező településekről bejárók. Az intézményekben 30 pedagógus dolgozik. A település közművelődését a könyvtár és az Arany János Művelődési Ház szolgálja. A város életének látványos színfoltja a szüreti felvonulás.